

חודש הרחמים והסליחות פרפראות לפרשת השבוע

מלכות מדרג
ומפנה ק

בס"ד פרשת כי תבוא תשפ"ז

מתוך ספר דברות גרסון להגדה צ"ר גרשון שטיינברג זצ"ל

ובמורא גדול. אומר התרגום בחזונו רבא, פירוש גרויע באווייזונגען.

ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת. למה מקדים מקודם בית המקדש ואח"כ הארץ. ומתורץ על פי תרגום יונתן בן עוזיאל שאמר בפ' יתרו על הפסוק ואשא אתכם, שה' לקח את כלל ישראל על הענן ממצרים בערב פסח והביאם להר המוריה, ושחטו שם את קרבן פסח וחזרו למצרים ולמחרת יצאו, אם כן באו לבית המקדש מקודם ואח"כ נכנסו בארץ, זהו שאמר ויביאנו אל המקום הזה ואח"כ ויתן לנו את הארץ (מעש"ת).

ושמחת בכל הטוב. לשון האור החיים, 'גם ירמוז בכל הטוב אל התורה כאומרם (אבות פ"ו מ"ג) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא חשוב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם'.

כתוב במשנה ביכורים פרק שלישי משנה א', יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה כורך עליה גמי, צמח כזה שקורין גמי. יש אומרים ר"ת גמי גדולים מעשי ה', שהכל מהקב"ה.

יש הבדלים בין תרומה לביכורים, תרומה אפשר לאכלה בכל הארץ וביכורים רק בירושלים, בביכורים יש קריאה, ובתרומה אין קריאה, אבל שניהם חייבים בקרן וחומש אם זר אכל. תרומה מדאורייתא רק מדגן תירוש ויצהר, ביכורים מ-7 מינים, תרומה אין תנופה, ביכורים יש תנופה.

האר"י אומר שמצות ביכורים היא כפרה על חטא המרגלים להראות שאנו מחבבים את הארץ, גם ללמד אותנו שלא להיות גרגרן שהפירות הראשונים לביכורים.

גם להורות על ענין הגאווה, שהמשנה אומרת שאפילו מלך, צריך להחזיק את סל הביכורים על כתפו כמו שהיה באגריפס המלך, מפני שאין גבהות לפני המקום.

יש מחלוקת איך עושה הכהן תנופה, יש אומרים שהכהן שם ידיו למעלה משפת הכלי, כן כתוב במשנה בביכורים, ויש אומרים שהכהן מניח ידו תחת יד הבעלים.

כתוב בפ' ביכורים 4 פסוקים שמהם נדרש הגדה של פסח, פסוקים ה', ו', ז', ח'.

למה דורשים בהגדה של פסח ארבעה פסוקים מפרשת ביכורים ולא מפרשת שמות, הרי שם כתוב סיפור יציאת מצרים, מפני שבפרשת ביכורים כתוב הכרת הטוב, ובפסח אנחנו מודים לקב"ה על החסדים.

הרב מבריסק מסביר למה לא כתוב בפרשת ביכורים הודאה על שניצל יעקב מעשו כמו שמודים על שניצלו ממצרים ולבן, מפני שמעשו עדיין לא נושענו, ויש מוסיפים רמז על זה ויאבק איש עמו עד עלות השחר שישראל יסבלו מעשו עד שיבוא משיח במהרה בימינו אמן.

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי. זה אומרים בשעת ווידוי מעשרות - 2 פעמים בשבע שנים, בערב פסח שאחרי שנה שלישית, ובערב פסח שאחרי שנה שישית. מה הפירוש ולא שכחתי, רש"י מפרש ולא שכחתי, מלברך על הפרשת מעשרות. יש מפרשים שחז"ל אומרים שמי שלא מפריש מעשרות באים עכברים ואוכלים את תבואותיו, ומי שאוכל ממה שעכבר אכל זה

והיה כי תבוא אל הארץ, במילה "תבוא" מופיעות האותיות "אבות", שבזכות האבות קיבלנו את ארץ ישראל.

והיה כי תבוא אל הארץ. אומר רש"י עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ. באמת לא התחייבו ביכורים אלא לאחר 14 שנה: אחרי שבע שכבשו ושבע שחלקו, אבל עצם הזכות הזאת של קבלת מצות ביכורים נתנה להם את הזכות ליכנס לארץ (מלבי"ם).

הרבי שאל לתלמידיו האם משה היה פעם בארץ ישראל, והתשובה היא לפי התרגום יונתן בן עוזיאל שהענין הסיע את כל ישראל ממצרים להר המוריה לעשות קרבן פסח, בודאי גם משה היה שם.

ישמת בטנא. שיעור ביכורים אחד משישים, אומר הבעל הטורים שזה מרומז בתיבת "טנא" שהיא בגימטריא 60, גם בכל פרשת ביכורים אין את האות ס'.

כי תבוא אל הארץ. מפרש האוה"ח הק' רמז אל הארץ העליונה ששם היא הנחלה האמיתית שנחל כל אחד מישראל לפי מדרגתו ולפי מה שרכש לעצמו תורה ומצות ומעשים טובים בעוה"ז, "ישמת בטנא" הוא, התורה שבע"פ שלמד, בטנא בגימטריא "שישים", דהיינו ש"ס. וירמוז בזה שצריך שלכל מפעלות הטובות שעושה האדם בעוה"ז שיצורף לזה קיום תורה שבע"פ, דרך עי"ז יזכה ליכנס לעתיד לבוא אל הארץ העליונה ככתוב ע"פ התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יגידו לך, כלומר התורה והמשפטים שביארו אותם חז"ל הקדושים בס' מסכתות כמנין טנ"א, שזולת זה הגם שיעשה כל המצות שבעולם ישרף הוא והם, ולקח הכהן הטנא מידך, פ"י שלא יקבל שר עליון אלא אם הבא בידו הוא מיוסד על דברי תורה שבע"פ הרמז בתיבת טנא.

מזה אנו לומדים עד כמה הם כחם וגבורתם של חז"ל הקדושים, לגדור גדרים, ולעשות סייגים ואזנים לתורה שבכתב.

וענית ואמרת. אומר רש"י וענית לשון הרמת קול. יש עוד פירוש וענית לשון הכנעה, כמו שכתוב אצל פרעה עד מתי מאנת "לענות" מפני, ואומר התרגום לענות לאתכנעא לשון הכנעה (מעש"ת).

ארמי אובד אבי וירד מצרימה. ומקשים מה הקשר בין לבן לירידה למצרים, ומפרשים שלבן הוא הגורם לגלות מצרים, מפני שהחליף את לאה במקום רחל ולכן הבכור הוא ראובן, ואם לא היה מחליף היה הבכור יוסף ולא היתה מכירת יוסף ולא היו יורדים למצרים, נמצא שלבן גרם לגלות מצרים (מעש"ת).

ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. מפרש האור החיים הק', ארמי זה היצו"ר שהוא רמאי גדול ומרמה את הבריות כדי לאבדם, אובד אבי שגרם שיחטא אדם הראשון שהוא אביך הראשון, ואבדו וגרם מיתה לו ולדורות הבאים אחריו, וירד מצרימה זהו גופו של האדם ונקרא הגוף מצרים לפי שמצר לנפש בתאוותיו, ויגר שם, כי בתחלה נכנס היצר אצל האדם רק כגר, במתי מעט, בכחות מועטים, ויהי שם לגוי גדול עצום, ואח"כ מתרבים כוחותיו על ידי האדם עצמו, ורב, שהיצו"ר הוא רב, כמו שמפרש האר"י ז"ל את הפסוק וסלחת לעוני כי רב הוא, שזה בקשה שה' יסלח לעוני, כי היצר רב הוא.

מביא לשכחה, זהו שאמר ולא שכחתי, קיימתי מצות מעשרות, ולכן העכברים לא אכלו את תבואתי ולא נגרם לי שכחה (מעש"ת).

הספורנו מסביר למה נקרא וידיי מעשרות, כי באמת היתה צריכה להיות העבודה בבכורות, רק מפני חטא העגל עברו התרומות ומעשרות לכהנים והלויים, וזהו וידיי מעשרות שאנו מתחרטים על חטאינו.

יש שמסבירים למה נקרא וידיי מעשרות, וידיי לשון ודאות, דהיינו לוודא שאכן הביעור נעשה כהוגן, וכן בוידיי של תשובה מתוודה לודא מה שעשה בסתר ובגלוי.

כתוב בחז"ל שהוציאו 12 אבנים מהירדן, כל אבן שקלה 40 סאה, שהם היו גבורים, והקימו אותם בהר עיבל, וכתבו עליו את התורה בשבעים לשון, ואח"כ הקימו אותם בגלגל לתמיד זכר לנס.

בעת שעברו את הירדן הלכו 60 מיל עד הר עיבל והר גריזים, ואמרו ברכות וקללות 11 ברכות 11 קללות כנגד 11 שבטים, חוץ משבט שמעון, מפרש רש"י שכנגד שמעון לא כתב ארור לפי שלא היה בלבו לברכו לפני מותו כשברך שאר השבטים לכך לא רצה לקללו, והטעם שלא ברכו כתוב ברש"י (דברים לג, ז) שהיה בלבו עליו על מה שעשה בשיטים.

הסכת ושמע ישראל. אומרים חז"ל עשו כיתות כיתות ועסקו בתורה, אם לומדים ביחד מבינים יותר, "שמע" פירושו להבין, כמו תשמע חלום לפתור אותו.

החפץ חיים אומר יש מבקשים ברכות מצדיקים, אם האיש הזה בעל לשון הרע לא יכולות להועיל הברכות, כי כתוב ארור מכה רעהו בסתר, וזה נאמר על מי שמדבר לשון הרע, אם שישים ריבוא ישראל קיללו אותו איך תועיל הברכה.

מסופר שפעם בא איש אחד לחפץ חיים עם בנו לבקש ברכה, אמר לו החפץ חיים אין אתה צריך לברכה שלי, אם אתה שולח את בנך לתלמוד תורה אתה לא צריך ברכה שלי, מפני שכל ישראל בירכו אותך, בברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, ואם בנך לומד בבית ספר חילוני לא תעזור הברכה שלי, מפני שכל ישראל קיללו אותך שאמרו ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת, והאיש הזה התפעל איך ידע החפץ חיים שהוא נותן חינוך חילוני, וחזר בתשובה (תורת הפרשה).

הרמב"ן אומר שמי שעושה הגבהה לספר תורה כראוי נכלל בברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

אחד מהצדיקים ראה אחד מדביק ספרים בבית הכנסת, אמר לו תאמר ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, שזה כולל גם מי שמחלק ספרים בכתה ומסדרם, ומי ששם ספרים על מקומם.

כתוב בדעת זקנים ברוך אתה בעיר כגון סוכה מזוזה מעקה, ברוך אתה בשדה במצות לקט שכחה ופאה. רש"י מפרש ברוך אתה בבואך פירוש שבא לעולם בלי חטא, וברוך אתה בצאתך כשהולך מן העולם יהא בלי חטא.

מסופר שפעם באו אנשי בליעל בבית הגר"א והיו תלמידיו לבושים תפילין והתנפלו עליהם והכום, ואח"כ כשנכנסו לחדר הגר"א נפל עליהם פחד וברחו, אמר להם הגר"א כתוב בפ' כי תבוא וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש, לא כתוב על הראש אלא שבראש, שהלובש תפילין עם כל הכוונות אז מפחדים הגוים. ונתנדף ה' לראש ולא לזנב. לכאורה אם לראש אז במילא לא לזנב, רק יש ראש לאריות ויש זנב לאריות שהוא ראש לשועלים,

זה שאמר תהיה לראש לאריות ולא לזנב לאריות שהוא ראש לשועלים.

והיה אם לא תשמע וגו' ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך. אומר התרגום יונתן, שכאשר פתח משה את דברי התוכחה האלה נרעשה הארץ, ושמים נרעדו, שמש וירח קדרו, וכוכבים אספו זיום, ואבות העולם צועקים מבית קבורתם, וכל בריות שותקים, ועצים לא טילטלו ענפיהם, ואבות העולם אומרים חבל על בנינו כאשר יחטאו ויגיעו עליהם קללות האלה איך יוכלו לסובלם ושמא יעשה בהם כליה ולא תהיה זכותנו מגינה עליהם ולא יהיה איש שיקום ויתפלל בשבילם נפלה בת קול מן השמים ואמרה לא תיראו אבות עולם, שאפילו פסקה זכותם של כל הדורות, זכותכם לא תפסק וברית שקיימתי עמכם לא מתבטלת ותהיה מגינה עליהם.

בפרשתנו כתובות 98 קללות וגם עוד שנים גם כל חלי וכל מכה ביחד 100, כנגד זה תקנו חז"ל 100 ברכות שיתגברו על הקללות. יתן ה' שתכלה שנה וקללותיה, ובגלל זה קורים אותן לפני ראש השנה. ומוסיף התוספות שצריך להפסיק בפרשה אחרת כגון נצבים, שלא ליכנס מהקללות לראש השנה.

אחד מהצדיקים אמר שזה שאנו קוראים הקללות לפני ראש השנה, הוא כדי שנצא בזה רק עם הקריאה ולא למעשה (מעש"ת). בפרשת עקב כתוב "רגלך לא בצקה" ובפרשתנו כתוב "נעלך לא בלתה", והביאור הוא, שאלו שיצאו ממצרים היו עם נעלים והיו גדלים עמהם ועליהם נאמר "נעלך", ואלו שנולדו במדבר היו בלי נעלים ועליהם כתוב "רגלך לא בצקה".

ויין ושכר לא שתיתם. מפרש המהר"ל דיסקין מה הפירוש שלא שתו יין, ומפרש שהמן היה כל כך טוב ונתעכל בגופם, ולא היו צריכים לשתות כדרך כל סעודה ששותים אחרי האוכל לעיכול המזון.

ענייני ימי הדין כתוב "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר". ידוע ששם ה' הוא מדת רחמים, ושם אלוקים הוא מדת הדין, וזה הפירוש עלה אלוקים דהיינו מידת הדין שמתהפכת ע"י השופר לה' שזה מדת הרחמים. "לולא" אותיות אלול, כתוב "לולא האמנתי לראות בטוב ה'" צריכים להתחזק באמונה.

צדקה בגימטריא 199, רמז למה שאמרו חז"ל שמי שיש לו מאתיים זוז אינו נקרא עני.

לשון הרמב"ם על ענין שופר "עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם".

אומרים שהרבי מברדיטשוב התבטא אחרי התקיעות, אנחנו תקענו 200 תקיעות בשני ימים, ואנו מבקשים מהקב"ה רק תקיעה אחת, והיא שופרו של משיח שיתגלה במהרה בימינו אמן.

כתוב בתהלים פרק קכו, "הַלֹּדֶף יִלְךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשָּׁךְ הַזֶּרַע בָּא יְבֵא בְרֵנָה נִשְׂא אֲלֻמֹּתָיו", מפרשים צדיקים, הלוך ויכבד, אם אדם מתאונן ויש לו טענות, אז נושא משך הזרע, מקבל חבילה קטנה. בוא יבוא ברנה, אם אדם שמח בחלקו, אז נושא אלומותיו, מקבל שפע גדול.

שַׁבַּתִּי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיִּי

פרשת כי תבא 122 פסוקים. 3 ענשה, 3 לא תעשה, הפסטה: "קומי אורי" (ישעי' ט'). פרקי אבות פרק ג' ד'.

הדלקת הנרות: 6:32

שקיעה: 7:11 מוצאי שבת: 7:46 ר"ת: 8:23. סוף זמן ק"ש מג"א: 8:36

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לענין הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב

כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה